

Виховання дисциплінованості учнів засобами фізичної культури та спорту*Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука (м. Рівне)*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел останніх років засвідчив, що правопорушення серед підлітків зростає. Причинами цього є не стільки індивідуальні особливості, скільки соціальні явища. Деформація в духовних і соціальних сферах, правовий нігілізм є тим середовищем, що сприяють непокорі й навіть проявам злочинності серед підлітків. Як показали дані опитування, проведені Українським інститутом соціальних досліджень, понад 50 % школярів у віці 13–16 років вже вживали алкоголь; 20 % 13–14-річних дітей роблять це щотижня; близько 70 % вже курили, майже четверта частина вживала наркотики [3].

Основною причиною правопорушень підлітків, на думку Алли Федорини [4], є згубний вплив сучасних аудіовізуальних засобів. У своїй статті “Злоякісне виховання як насильство з телеекрана, комп’ютерних ігор і порнографічних сайтів стає частиною моралі” опублікувала дані експерименту програм одного дня різних каналів телебачення, а саме: “Всі жінки – відьми”, “Частини тіла-3”, “Послання царства мертвих”, “Диявол із Орлі”, “Заткнися і пристріли мене”, “Чарівливість зла”, “Як подружитись із серійним вбивцею”, “Будинок мертвих”, “Мізки набакир”, “Психоз” – загалом двадцять вісім подібних назв. Тому не дивно, що ніби нормальні діти виявляють абсолютно ненормальну агресію. Вони, стверджують дослідники, змалечку живуть у телевізійному мареві, так званому “суспільстві спектаклю”, тож і ототожнюють життя реальне із життям екранним (4).

Все це засвідчує, що великі науково-технічні досягнення в нашому глобалізованому світі є не тільки прогресом, а й в окремих випадках можуть мати негативні наслідки, в тому числі на формування особистості підростаючого покоління.

Тому зусилля педагогічної громадськості в попередженні і подоланні негативних впливів, що стосуються виховання дітей, є своєчасними й актуальними. Це проблема і для батьків, перших вихователів дітей, і для школи. Школа покликана виховати чесного, національно свідомого, законопослушного громадянина.

Щодо виховання дисциплінованості учнів, то в педагогічній літературі виділяють такі основні наукові твердження [1; 2]:

- дисципліна повинна бути суворою;
- без дисципліни неможливе успішне навчання;
- дисциплінованість потрібно виховувати за “правилами наслідків недисциплінованості”;
- дисципліна формується з раннього дитинства в середовищі сім’ї;
- дисциплінованість учнів на уроках залежить від методичного забезпечення навчання;
- дисциплінованість учнів залежить від ерудиції, авторитету вчителя, вміння спілкуватися з учнями;
- у вихованні свідомої дисципліни потрібно виховувати вікові й психолого-фізіологічні особливості учнів;
- тільки усвідомлена дисципліна в середовищі колективу є справжньою.

Мета дослідження – визначити шляхи виховання дисциплінованості учнів засобами фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати наших досліджень засвідчили, що важливою умовою вирішення проблеми подолання недисциплінованості підлітків є виховання потреби у систематичних заняттях. Через організовані й педагогічно спрямовані заняття в учнів формуються такі позитивні морально-вольові якості, як патріотизм, колективізм, організованість, сміливість, воля до перемоги, долавання труднощів на шляху до мети.

Серед форм і методів виховання свідомої дисципліни засобами фізичної культури найефективніші – це індивідуальні доручення з улюбленого виду спорту, дотримання норм спортивної етики, порядності, спортивні змагання з наступним обговорюванням, участь у роботі гуртків, виконання вправ, заданих на домашнє завдання, оформлення стендів про спортивні змагання, обговорення наслідків порушення дисципліни, записаних для комп’ютерних спостережень, диспути щодо шкідливості деякої інформації аудіовізуальних засобів [5].

Водночас потрібно враховувати і побажання учнів щодо використання вільного часу.

З метою вивчення інтересів учнів підліткового віку щодо заповнення вільного часу ми провели анкетне дослідження у школах Рівненського району і одержали такі результати (рис. 1).

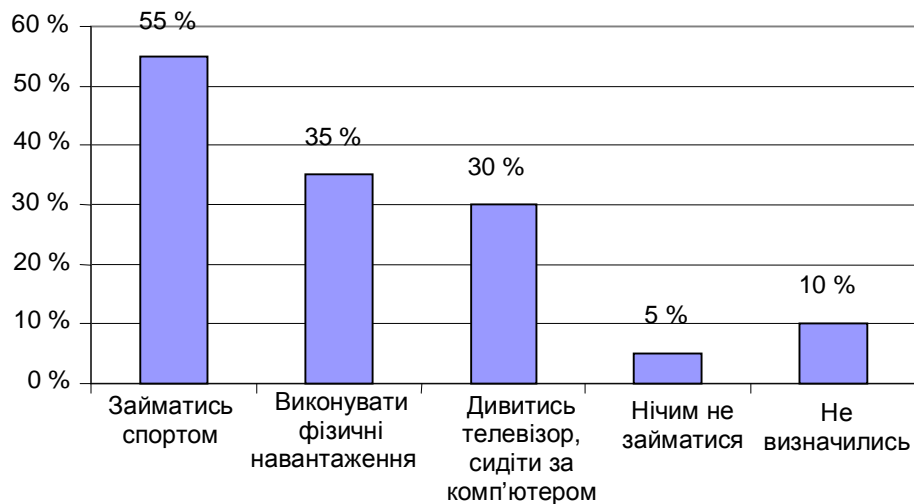

Рис. 1. Бажання підлітків заповнити вільний час

Серед названих видів спорту переважає футбол, далі – баскетбол, волейбол, теніс, хокей, карате, спортивні танці.

Людина, як відомо, є насамперед суспільною істотою. Все життя якоюсь мірою пов'язане із різними об'єднаннями, групами. Серед найважливіших – сім'я, де дитина народжується, зростає, виховується.

Сімейне виховання – одна із форм виховання підростаючого покоління. Авторитет, спосіб життя батьків – це важелі, на які може спиратися школа. Ми провели дослідження щодо розуміння батьками здорового способу життя. Опитуванням було охоплено 159 респондентів м. Рівного. Опрацьовані дані засвідчують, що молоді батьки так розуміють здоровий спосіб життя:

- мати добру роботу, гроші, бути забезпеченим (17 %);
- ніколи не вживати алкоголю, не палити, бути культурними (22 %);
- деколи вживати алкоголь, не курити, дотримуватися морально-етичних норм (57 %);
- займатись спортом, фізично працювати (19 %).

Вважають себе такими, що ведуть здоровий спосіб життя, 34 % молодих батьків.

Переважна більшість вважає себе такими, що не можуть повноцінно впливати на своїх дітей. Якщо додати ще найновіші статистичні дані, то майже кожна друга дитина виховується в неповній сім'ї, то це ще додаткова проблема, яку потрібно вирішувати сучасній школі.

Висновки. Результати аналізу літературних джерел свідчать, що проблема виховання свідомої дисципліни завжди хвилювала вчених-педагогів, психологів, широку педагогічну громадськість. Важливою умовою вирішення проблеми подолання недисциплінованості підлітків є виховання мотивів до систематичних занять фізкультурою і спортом та врахування побажань учнів щодо використання вільного часу. Виправдовують себе такі форми, як індивідуальні доручення, дотримання норм спортивної етики, порядності, спортивні змагання, спостереження і обговорення спортивних змагань, участь у гуртках.

Література

1. Кандзя Ю. Школярі – пияки? // Експрес.– 2008.–17 січ.
2. Макаренко А. С. Твори: В 7 т.– К., 1954.
3. Сухомлинський В. О. Трудные судьбы.– М., 1987.
4. Федорина А. Злоякісне виховання // Україна молода.– 2008.– 17 січ.
5. Федорович О. В. Формування свідомої дисципліни учнів 4–6 класів в процесі фізичного виховання: Дис. ... канд. пед. наук.– Т., 2005.

Анотації

Результати дослідження засвідчили, що важливою умовою щодо подолання недисциплінованості підлітків, є виховання потреби до систематичних занять фізкультурою і спортом. Під час організованих і педаго-

гічно спрямованих вправ формуються в учнів такі позитивні морально-вольові якості, як патріотизм, колективізм, організованість, сміливість, воля до перемоги, долаття труднощів на шляху до мети.

Ключові слова: дисциплінованість, свідомо дисципліна, фізичні вправи, правопорушення підлітків, здоровий спосіб життя.

Важным условием решения проблемы преодоления недисциплинированности подростков есть воспитание потребности к систематическим занятием физкультурой и спортом. В процессе организованных и педагогически направленных упражнений учеников формируются такие положительные нравственно-волевые качества, как патриотизм, коллективизм, организованность, смелость, воля к победе, преодоления трудностей на пути к цели.

Ключевые слова: дисциплинированность, сознательная дисциплина, физические упражнения, правонарушения подростков, здоровый образ жизни.

Our research proves that fostering teenagers' need for systematic going in for sport and physical training is the important condition of overcoming teenager's indiscipline. Such positive moral and strong-willed qualities as patriotism, collectivism, self-discipline, courage, will to win, overcoming the difficulties on the way to aim are being formed in the process of organized and pedagogically directed pupils' exercises.

Key words: discipline, self-discipline, physical exercises, juvenile delinquency, healthy way of living.